

ДЖОН ЧИЙВЪР

ГЕОМЕТРИЯ НА ЛЮБОВТА

Превод от английски: Николай Попов, 1981

chitanka.info

Беше един от ония късни дъждовни следобеди, когато отделът за играчки в „Улуърт“, на Пето Авеню, е пълен с жени, които, изглежда, са извършили прелюбодеяние и сега купуват подарък за най-малкото си дете. Точно този следобед имаше десетина от тях — миловидни, благоуханни и добре облечени, но с болезнения вид на жени, до неотдавна разголвани от някой мръсник в стаята на третокласен хотел, а сега бързат да се приберат и да попаднат в прегръдките на любимото дете. До такова заключение стигна Чарли Малори, когато напускаше железарския отдел, където си бе купил отвертка. Не ставаше дума за морал. Той направи обобщението си най-вече от желание да придаде на невзрачния дъждовен следобед известна насоченост и цвят. Работите в службата вървяха мудно. По обед бе поправял един шкаф за папки. За това му трябваше и отвертка. Приел веднъж предположението си, той се взря по-отблизо в лицата на жените и сякаш откри известно потвърждение на своите фантазии. Какво друго освен пресищане и разочарование от прелюбодеянието можеше да ги накара да изглеждат и въодушевени, и така съзлививи? Защо въздишат така дълбоко, когато се докосват до невинните играчки? Една от жените носеше кожено палто, също като онова, което бе купил за Коледа на жена си Матилда, Като погледна по-внимателно, той видя, че това не само е палтото на Матилда, но и самата Матилда.

— Гледай ти, Матилда — извика той. — Какво, за бога, търсиш тук?

Тя вдигна глава от дървеното пате, което разглеждаше. Бавно, бавно изразът на огорчение върху лицето и се затъмни от гняв и презрение.

— Мразя да ме шпионират — изсъска тя.

Гласът ѝ бе силен и другите жени-купувачки вдигнаха глави, готови да бъдат свидетелки на всичко.

Малори се обърка.

— Но аз не те шпионирам, мила — каза той. — Аз само...

— Едва ли има нещо по-жалко от това да следиш хората по улиците. — Изражението и гласът ѝ бяха оперетни. Публиката слушаше внимателно и към нея скоро се присъединиха клиентите от железарския и градинарския отдел. — Да преследваш една невинна жена по улицата, е най-долното, противно и подло занимание — добави тя.

— Но, мила, аз съм просто случайно тук.

Смехът ѝ бе безмилостен.

— Просто ей така, случайно висиш в отдела за играчки на „Улуърт“? И очакваш да повярвам?

— Бях в железарския отдел — каза той, — но всъщност това няма значение. Дай да прием нещо заедно и да хванем ранния влак.

— Аз не пия и не пътувам с шпиони — отвърна тя. — Сега ще изляза от магазина и ако посмееш да ме следиш или да ми досаждаш, ще помоля да те арестуват и хвърлят в затвора.

Тя взе дървеното пате, плати и царствено заслиза по стълбите.

Малори почака няколко минути и после се върна в службата.

Малори беше инженер на свободна практика и този следобед кантората му беше пуста — секретарката бе заминала за остров Капри. Телефонният автомат показваше, че никой не го е търсил. Нямахте и поща. Той беше сам. Изглеждаше повече изумен, отколкото нещастен. Не че бе загубил чувството си за реалност, но самата реалност, която наблюдаваше, бе загубила хармонията и симетрията си. Не можеше да възприеме с разума си фарсовата среща в „Улуърт“, но и как да я отмине като безумие? В други случаи той се бе мъчил да забрави, но как да забрави звънкия глас на Матилда и странния декор на отдела за играчки? Драматичните недоразумения с Матилда бяха нещо обикновено и той с желание се справяше с тях, опитваше се да дешифрира веригата от случайности, предизвикали взрива. Днес се чувстваше обезсърчен. Срещата сякаш не се поддаваше на диагноза. Какво да прави? Да се консултира с психиатър, със специалист по бракоразводни дела, с пастора? Или да скочи от прозореца? С тази мисъл той отиде до прозореца.

Все още беше облачно и валеше, но бе се стъмнило. Уличното движение едва пълзеше. Видя как долу мина кола с фургон, после друга с подвижен покрив, товарен автомобил и малък камион с нарисувана реклама: „Химическо чистене и боядисване при Евклид“. Прочутото име му напомни за правоъгълния триъгълник, за принципите на геометричния анализ и доктрината за пропорцията между съизмеримите и несъизмеримите величини. Той се нуждаеше от нов вид логически разсъждения и Евклид можеше да му помогне. Ако

успееше да направи геометричен анализ на своите проблеми, възможно е да ги реши или най-малкото да създаде атмосфера за решаването им. Малори взе сметачна линийка и се спря на една проста теорема — ако двете страни на триъгълника са равни, то и ъглите на срещуположните страни също ще бъдат равни; и обратната теорема — ако двата ъгъла на триъгълника са равни, срещуположните страни също ще бъдат равни. Той начерта линия, която трябваше да представлява Матилда и всичко съществено, свързано с нея. Основата на триъгълника отдели за децата — Ранди и Присила. Разбира се, той щеше да бъде третата страна. Най-критичният елемент в линията на Матилда, който можеше да направи нейния ъгъл неравен с този на Ранди и Присила, се състоеше в това, че напоследък тя си бе създавала въображаем любовник.

Най-обичайно притворство на жените от Ремсен Парк, където те живееха. Веднъж или два пъти седмично Матилда обличаше новите си дрехи, слагаше малко френски парфюм и с коженото палто потегляше с късния сутрешен влак за града. Понякога обядваше с приятелка, но често сама в един от ония френски ресторанти на Шейсета улица, които обслужваха самотни жени. Обикновено си поръчваше коктейл или половин бутилка вино. Искаше ѝ се да изглежда разпусната, тайнствена, жертва на някаква горчива любовна загадка, но, не дай боже, някой непознат да ѝ хвърлеше око, тя изпадеше в пристъп на стеснителност, спомняше си почти с паника за любимия си дом, за свежите лица на децата и цветната леха с бегониите. Следобед отиваше на дневно представление или на чуждестранен филм. Предпочиташе острите сюжети, които я изтощаваха емоционално, или както сама се изразяваше, я „изцеждаха“. Връщаше се вкъщи с късен влак и изглеждаше успокоена и тъжна. Когато приготвяше вечерята, тя често плачеше и ако Малори я запиташе какво я безпокои, Матилда само въздишаше. За кратко време той прояви подозрителност, но щом веднъж, минавайки по Медисън Авеню, я видя да яде сандвич на една лавка, облечена в кожите си, реши, че зениците на очите ѝ са разширени не от любов, а от тъмнината на киносалона. Това беше безобидна, обикновена измама, която при по-голяма снизходителност можеше да се приеме дори за полезна.

Така че линията, изградена от тези елементи, образуваше ъгъл с линията на децата и тук единственият факт се състоеше в това, че той

ги обичаше. Обичаше ги! Никакво унижение или злоба не биха го накарали да помисли дори във въображението си, че може да се раздели с тях. Спомнеше ли си за тях, той винаги си представяше, че те са мебелировката на душата му, нейна основа и покрив.

Малори знаеше, че неговата линия е най-податлива на погрешни изчисления. Той се смяташе за човек прям, здрав и знаещ (кой друг би си спомнил толкова много за Евклид), но щом се събудеше сутрин с чувството, че е полезен и чист, достатъчно беше само да заговори с Матилда — и цялата му полезност и чистота се разпиляваха. Защо заради интересните му цели в живота трябва да се оскърбява най-доброто в него? Защо затова, че се е оказал в отдела за играчки, трябва да го клеветят и наричат шпионин? Малори вярваше, че отговора може да му даде триъгълникът. В известен смисъл така и стана. Страните на триъгълника, натоварени с необходимата информация, бяха равни, както и ъглите срещу страните. Изведнъж той се почувства по-малко смутен, по-щастлив, великодушен и изпълнен с надежда. Помисли си, както човек прави два или три пъти в годината, че започва нов живот.

На път за в къщи той се чудеше дали би могъл да направи геометрична аналогия на скуката в периферния влак, глупостите във вечерния вестник и щурмуването на паркинга. Когато се върна, Матилда беше в малката всекидневна и слагаше масата. Тя се надяваше да го обезвреди още с първия си залп.

— Пинкертон шпионинът — каза тя. — Детектив!

Малори чу думите, но ги чу без гняв, тревога или безсилие. Те сякаш не достигнаха до него. Дори заядливостта на Матилда му се стори трогателна и симпатична. Едно капризно дете в света на мъжа.

— Защо си толкова весел? — питаха децата. — Защо си толкова весел, татко?

Скоро почти всички започнаха да казват същото.

— Колко се е променил Малори. Колко добре изглежда Малори. Щастливецът Малори!

Следващата вечер Малори намери в килера един учебник по геометрия и опресни знанията си. Изучаването на Евклид внесе състрадание и успокоение в съзнанието му, хвърли светлина между другото върху това, че напоследък мислите и чувствата му са били осакатени от объркване и отчаяние. Той знаеше, че онова, което смята за свое откритие, е може би илюзия, но практическите му

преимущества си остават негови. Чувстваше се много по-добре. Усещаше, че е коригирал дистанцията между своята реалност и реалностите, които смуцаваха духа му. Ако притежаваше своя философия или религия, сигурно нямаше да се нуждае от геометрията, но религиозните обреди в квартала му се струваха скучни и овехтели. Геометрията му помагаше чудесно да разбере метафизиката на осъзнатата болка. Принципното предимство се състоеше в това, че веднъж разположени линейно, той можеше да приеме настроенията и несъгласията на Матилда с жар и състрадание. Не беше победител, но и прекрасно се избави от положението си на жертва. С напредването в теорията и практиката той установи, че грубостта на оберкелнерите, плахите души на чиновниците и цинизмът на полицаите не могат да накърнят спокойствието му, но щом тия мъчители усетеха силата му, те на свой ред ставаха по-малко груби, плахи и цинични. А чистотата, с която сутрин се събуждаше, не го напускаше през целия ден. Канеше се да напише книга за своето откритие: „Евклидовата емоция — геометрия на чувствата“.

По това време му се наложи да замине за Чикаго. Качи се на влака в един сив, облачен ден. Събуди се на зазоряване, целият изпълнен с полезност и чистота. Прозорецът на купето гледаше към една работилница за ковчези, склад за стари коли, бараки, обрасли с бурени игрища, прасета, угоявани с жълъди, и в далечината монументалната мрачност на Гари. Еднообразният и меланхоличен пейзаж действа на духа му като проява на човешката глупост. Малори никога не бе прилагал теоремата си към пейзажа, но сега откри, че ако превърнеш компонентите на видяното в паралелограм, ще бъде в състояние да отдалечи от себе си обезкуражаващата провинция и да я направи безобидна, обикновена и дори прелестна. Поръча си богата закуска и денят му мина успешно. Ден, който не се нуждаеше от геометрия. Един от колегите му в Чикаго го покани на вечеря. Покана, която той нямаше как да откаже, и точно в шест и половина пристигна пред малка къщичка, облицована с тухли, в непознатата част на града. Още преди отварянето на вратата Малори разбра, че ще има нужда от Евклид. Домакинята го посрещна с неизсъхнали сълзи на очите. В ръката си държеше чаша. „Той е в зимника“, проплака тя и влезе в малката приемна, без да обясни на Малори къде е зимникът или как да го намери. Жената се отпусна на

колене и започна да връзва етикет на един стол. Малори забеляза, че повечето от мебелите имат етикети. На етикетите пишеше:

Чикагски склад за мебели.

И с по-малки букви:

Собственост на Хелън Фелс Макгауън.

Макгауън се казваше приятелят му.

— Нищо няма да оставя на този кучи син — изхълца тя. — Дори и сламка.

— Здравей, Малори — каза Макгауън и се подаде от кухнята. — Не й обръщай внимание. Веднъж-дваж в годината тя става кисела, окичва с етикети всички мебели, заявява, че ще ги изпрати на склад и че ще си наеме мебелирана стая и ще работи при Маршал Фийлд.

— Ти нищо не разбираш — каза тя.

— Да се е обаждал някой? — попита Макгауън.

— Току-що телефонира Лоуис Мичел. Хари се напил и сложил котето в електрическата бъркачка.

— Тя ще дойде ли?

— Разбира се.

На вратата се позвъни. Влезе разчорлена жена с мокри бузи.

— О, какъв ужас! — изхлипа тя. — Децата гледаха. Това бе тяхното малко котенце и те го обичаха. Не бих се сърдила толкова, ако децата не гледаха.

— Да се махаме оттук — каза Макгауън и се запъти към кухнята. Малори го последва и видя, че в кухнята няма никакви признаци, че се готви вечеря. Слязоха по стълбите в зимника, обзаведен с маса за пинг-понг, телевизор и бар. Макгауън му наля чаша уиски.

— Някога Хелън беше богата. Това е една от бедите й — каза той. — Произхожда от заможно семейство. Баща й притежаваше автоматични перални на самообслужване — ако ги наредиш една до друга, стигаха до Денвър. Въвел бе в пералните си забавления на живо

— фолклорни състави, джазови оркестри. Но профсъюзът на музикантите го хвана за гушата и той за една нощ фалира. Тя знае също така, че аз се будалкам с жени, но ако не ѝ изневерях, Малори, нямаше да бъда верен на себе си. Искам да кажа, че горе правехме любов с онази дама Мичъл. Онази с котето. Чудо е. Ако ти харесва, мога да те вредя. Тя ще направи всичко за мене. Обикновено ѝ давах по нещо. Десет долара или бутилка уиски. Една Коледа ѝ подарих гривна. Мъжът ѝ има склонност към самоубийство. Все взема хапчета за сън и все навреме му промиват стомаха. Веднъж опита да се беси...

— Трябва да тръгвам — прекъсна го Малори.

— Почакай, почакай малко — каза Макгауън. — Нека освежа питието ти.

— Наистина трябва да си вървя — настоя Малори. — Имам още малко работа.

— Но ти нищо не яде — каза Макгауън. — Остани за малко, ще ти стопля риба.

— Нямам време — настоя Малори. — Трябва да свърша още куп неща. — Качи се по стълбите горе, без да каже сбогом. Мисис Мичъл си бе отишла, но домакинята продължаваше да връзва етикети на мебелите. Той сам си отвори вратата, взе такси и се прибра в хотела.

Извади сметачната линийка и се зае да изчисли отношението на обема на един конус и нанесената върху него призма. Мъчеше се да изрази линейно пиянството на мисис Макгауън и съдбата на котето на Мичъл. О, Евклид, не ме изоставяй сега! Какво искаше Малори? Искеше ясност, красота и ред, нищо повече; стремеше се да осмисли образа на мистър Мичъл, увиснал на въжето. Малодушие и каприз ли беше страстното отвлечение на Малори към низостта? Грешеше ли, като търсеше определение на доброто и злото, като вярваше в неизменната сила на разкаянието, в очарованието на това да можеш да се срамуваш? В картината имаше много неизвестни, но той се стремеше да придържа уравнението към фактите на вечерта. Свърши след полунощ и едва тогава си легна. Спа добре.

Ако се съдеше по срещата със съпрузите Макгауън, пътуването до Чикаго бе пълен провал, но затова пък финансово то се оказа изгодно и семейство Малори реши да замине в отпуска. Мистър и

мисис Малори постъпваха винаги така, когато се чувстваха материално добре. Пътуваха със самолет до Италия и се настаняха в един малък хотел близо до Сперлонга, където бяха отседнали и преди. Малори беше много щастлив и през десетте дни, прекарани на крайбрежието, нямаше нужда от Евклид. Преди да отлетят обратно, те се отбиха в Рим и последния ден отидоха да обядват на Пиаца дел Пополо. Поръчаха си раци, смяха се, пиха, чупиха черупките със зъби и тогава изведнъж Матилда изпадна в меланхолия. Изстена и Малори разбра, че отново има нужда от Евклид.

Матилда очевидно бе потисната, но денят сякаш обещавахе на Малори методично и с помощта на геометрията да съумее да изолира причините за нейното лошо настроение. Ресторантът предлагаше чудесни условия за това. Всичко беше изрядно и благоуханно. Останалите посетители бяха най-прилични италианци, до един непознати, и той не можеше да си представи, че някой от тях е виновен за унието ѝ. Тя с удоволствие бе изяла омара си. Покривката беше чиста, сребърните прибори излъскани, келнерът учтив. Малори огледа обстановката — цветя, купища плодове, движението на площада отвън. Нищо от това не можеше да породя тъгата и горчивината, изписана на лицето ѝ.

— Не искаш ли сладолед или плодове? — попита той.

— Ако искам нещо, мога и сама да си поръчам — каза тя. Така и постъпи. Направи знак на келнера. Поръча сладолед и кафе само за себе си и изгледа мрачно Малори. Той плати сметката и я попита дали иска да вземат такси.

— Ама че тъпа идея — каза тя и се намръщи с погнуса, сякаш той бе предложил да прахосат спестяванията си или да пратят децата си да играят в цирка.

Тръгнаха към хотела, но не вървяха редом, а един зад друг. Светлината беше ярка, горещината непоносима и ти се струваше, че улиците на Рим винаги са били напечени и ще бъдат до края на света. Дали задухът не бе се отразил на настроението ѝ?

— А може би ти пречи горещината, мила? — попита той. Тя се обърна и каза:

— Стига, досаждаш ми.

Той я остави във фойето и отиде в близкото кафене.

Реши своите проблеми, поставил линията върху гърба на листа с менюто. Когато се върна в хотела, жена му бе излязла. Прибра се в седем часа и още с появата си в стаята започна да плаче. Следобедната геометрия му доказа, че нейното щастие, а също и това на децата, е накърнено от някакъв неизмерим подводен поток на чувствата, който бушува тайнствено в нейното съществуване и ненадейно изригва без всякакъв повод.

— Извинявай, мила — каза той. — Какво се случи?

— Никой в този град не разбира английски — изхълца тя, — абсолютно никой. Загубих се и трябваше да питам петнайсет души за пътя до хотела, но никой не ме разбра.

Тя влезе в банята и тръшна вратата, а той седна на прозореца и видя да минава облак с идеална форма; после се появи онази метална светлина, която понякога изпълва небето на Рим, преди да се стъмни.

Няколко дни след завръщането си Малори трябваше отново да отиде в Чикаго. Свърши работата си за един ден и без да се обади на Макгауън, взе влака в четири часа. В четири и половина се отби във вагон-ресторанта да пийне нещо и съзря в далечината грамадата на Гари. Повтори наум онази теорема, която коригираше ъгъла на отношението му към пейзажа на Индиана. Поръча си пиене и погледна през прозореца към Гари. Нищо не се виждаше. Чрез някаква грешка в изчисленията той бе обезсилил Гари. Града го нямаше. Липсваше дъжд, мъгла, внезапен мрак — явления, които да оправдаят странния факт. Прозорците на вагона бяха пуси. Индиана я нямаше. Той се обърна към жената отляво и попита:

— Това там е Гари, нали?

— Ами да — каза тя. — Какво има? Не виждате ли?

Един равнобедрен триъгълник отне жилото на забележката ѝ, но нямаше следа и от останалите градове, които трябваше да се появят. Той се прибра в спалното купе самотен и уплашен. Зарови лице в ръцете си и когато отново погледна ясно, видя светлините на прелезите и малките градчета, но към тях не бе прилагал геометрията си.

Може би седмица по-късно Малори се разболя. Секретарката — тя се бе върнала от Капри — го намери в безсъзнание на пода в кантората. Повика „Бърза помощ“. Оперираха го и го поставиха в списъка на критично болните. Едва десет дни след операцията можеше да приема посетители. Разбира се, първа дойде Матилда. Беше загубил два̀сет и пет сантиметра от червата си и на двете ръце имаше системи.

— Но ти изглеждаш чудесно — възкликна Матилда и шокът и изумлението ѝ бързо се смениха с израз на разсеяност. — И такава приятна стая. Тия жълти стени. Ако трябва да боледуваш, най-добре е да си болен в Ню Йорк. Помниш ли в каква ужасна провинциална болница се родиха децата?

Не седна на стола, а на прозореца. В същото време той си каза, че любовта никога не може да смекчи болката.

— Вкъщи всичко е наред. Май че на никого не липсваш.

Той боледуваше за първи път сериозно, затова не можеше да разбере доколко тя е лишена от добродетелите на медицинска сестра. Матилда негодуваше срещу факта, че е болен, но той мислеше, че негодуванието ѝ е просто неумел израз на любов. Тя не беше способна да се прикрива, затова и сега не можеше да прикрие, че намира болестта му за проява на егоизъм.

— Ти си щастлив — каза тя. — Искам да кажа, щастлив си, че това се случи в Ню Йорк. Имаш най-добрите лекари, най-добрите сестри, това е сигурно една от най-добрите болници в света. Наистина няма за какво да се безпокоиш. За тебе се прави всичко. И на мене ми се иска поне веднъж да полежа седмица-две и да се грижат за мене.

Говореше неговата Матилда, любимата му Матилда, без да прикрива грубия си нрав и вечния си егоизъм, които никаква сила на любовта не можеше да обуздае или да смекчи. Това беше самата тя и на него му харесваше липсата на сантименталност, с която Матилда идваше при него. Една сестра влезе с купичка бистър бульон върху поднос. Тя сложи салфетка под брадата му и се приготви да го храни, защото той не можеше да движи ръцете си.

— О, дайте на мене, дайте на мене — каза Матилда. — Това е най-малкото, което бих сторила за него.

Ето първия ѝ намек, че жълтите стени не са успели да я предпазят от една трагична сцена. Матилда взе купичката и лъжицата

от сестрата.

— Ах, колко хубаво мирише — каза тя. — Иска ми се аз да изям бульона. Казват, че болничната храна е ужасна, но това място, изглежда, е изключение.

Тя поднесе лъжицата към устните му и тогава, без да ще, разсипа купата със супа върху гърдите му и завивките.

Позвъни за сестрата и отчаяно се залови да търка едно петно на роклята си. Когато сестрата започна своята дълга и сложна работа около смяната на чаршафите, Матилда погледна часовника си и видя, че е време да си тръгва.

— Ще намина утре пак — каза тя. — Ще зарадвам децата с това, че изглеждаш добре.

Да, това е неговата Матилда, това добре разбра, но разбра и друго — че едва ли би издържал още едно такова посещение. Състоянието на вътрешностите му несъмнено се бе влошило. Жена му можеше да ускори смъртта му. Щом сестрата го преоблече и го нахрани с втора купа супа, той поиска сметачната линейка и бележника от джоба на сакото си. Направи една проста геометрична аналогия между любовта на Матилда и страха си от смъртта.

Стори му се успешно. Когато на другия ден Матилда дойде в единайсет часа, той чуваше и виждаше, но тя бе загубила властта си да го обърка. Малори бе поправил ъгъла ѝ. Тя бе облечена за своя въображаем любовник и не спираше да говори колко добре изглежда и колко щастлив е мъжът ѝ. Напомни му, че има нужда от обръсване. Щом си отиде, той помоли сестрата да му прати бръснар. Тя му обясни, че бръснарят идвал само в сряда и петък, а болногледачите стачкували. Сестрата му донесе огледало, бръснач и сапун и той за първи път от заболяването видя лицето си. Мършавостта на лицето го накара да се върне отново към геометрията и той състави уравнение на вълчия си апетит, безпределността на надеждите си и слабостта на своето тяло. Внимаваше да не сбърка, защото знаеше, че всяка грешка, като онази с град Гари, ще приключи събитията, започнали с камиона, който мина под прозореца с реклама за химическото чистене и боядисване при Евклид. От болницата Матилда отиде на ресторант, после на кино и когато се върна вкъщи, чистачката ѝ каза, че мъжът ѝ е починал.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.